

Drewno - nasz przyjaciel

Drewno a drzewo... czyli od początku

Definicja drewna jest dosyć prosta – mianem drewna określa się surowiec otrzymywany ze ściętych drzew i formowany przez obróbkę w różnego rodzaju sortymenty. Należy zatem bezwzględnie odróżnić drzewo (jako żyjącą roślinę drzewiastą) od wyprodukowanego z niego surowca, czyli drewna. Drewno różni się od innych materiałów swą budową – stanowi ono zespół komórek, które były częścią składową żywego organizmu drzewnego.

Dlaczego przyjaciel?

Drewno od zarania dziejów jest naszym przyjacielem - latem daje cień i chłód, jesienią i zimą pozwala zaś ogrzać się w ciepłe spalania. Dookoła nas jest wiele sprzętów wykonanych z drewna: począwszy od ołówka, poprzez meble a na domach kończąc. Drewno towarzyszy nam od narodzin aż po kres naszego życia... Drewno można nazwać także przyjacielem i z tego względu, że jest właściwie jedynym z powszechnie znanych materiałów w pełni odtwarzalnych przez przyrodę.

Korzyści mebli z drewna

Wg Smardzewskiego (2009) drewno jako materiał konstrukcyjny zawsze było i jest podstawowym, a przy tym także i najbardziej popularnym materiałem do produkcji mebli. W dobie walki o dobro środowiska naturalnego ukształtowało się przekonanie, że drewno jest materiałem ekologicznym, trwałym, bezpiecznym i przyjaznym dla zdrowia użytkownika (np. wg zasad *Feng Shui* wyzwała pozytywną energię). Barwy drewna są stonowane, spokojne od prawie bieli (balsa) do barwy czarnej (heban). Te cechy wykorzystuje się dla poprawy estetyki wnętrz. Niektóre gatunki są szczególnie podatne na obróbkę rzeźbiarską (np. lipa i jawor). Drewno ponadto posiada naturalny zapach (często pochodzący od żywicy i olejków aromatycznych), właściwości izolacyjne: termiczne i akustyczne, a także stosunkowo duże ciepło właściwe (mniej się nagrzewa). Wg Dziegielewskiego i Kilian (1993) kształtowanie gustu użytkowników mebli, a przez to mody, powinno dotyczyć propagowania nie określonego gatunku drewna, a po prostu drewna. Nie jego gatunek, kolor i rysunek, lecz zastosowanie drewna naturalnego w meblu powinno decydować o jego atrakcyjności. Drewno jest bowiem materiałem bezkonkurencyjnym, o bardzo cennych właściwościach.

Gatunki drewna wykorzystywane w meblarstwie

W przemyśle meblowym drewno jest podstawowym surowcem stosowanym w postaci desek, bali, graniaków, łat meblowych, płyt stolarskich, sklejek, płyt pilśniowych i wiórowych, oklein oraz obłogów. Dominującym materiałem w meblarstwie polskim było zawsze drewno dębu, jesionu, a także drewno drzew owocowych: gruszy, jabłoni i czereśni. Powszechnym uznaniem cieszyły się i nadal cieszą meble z drewna orzechowego oraz mahoniowego. Drewna gatunków iglastych natomiast w większości przypadków długo nie akceptowano w meblarstwie, szczególnie jeśli chodzi o widoczne, zewnętrzne elementy w frontach meblowych. Jednak ukształtowany w latach pięćdziesiątych za zachodzie Europy kierunek preferujący funkcjonalność i uniwersalność związany z typizacją i unifikacją wyrobów szybko przeniknął także i do polskiego meblarstwa. Charakteryzował się on zastępowaniem drewna litego (zwłaszcza w konstrukcjach ramowo – płycinowych) materiałami płytowymi. Obecnie w meblarstwie można zauważyć właściwie cztery zasadnicze kierunki. Jeden z nich właściwie wyklucza możliwość stosowania drewna

naturalnego na rzecz różnego rodzaju płyt drewnopochodnych oraz oklein sztucznych. Drugi zachowuje konstrukcje mebli skrzyniowych z materiałów płytowych, lecz wzbogacanych drobnymi, ozdobnymi detalami nadającymi wyrobowi stylizowany charakter (np. różnego rodzaju okleiny naturalne, doklejki, listwy wykończające). Trzeci to styl tzw. skandynawski, preferujący lite drewno iglaste wykończone powłokami transparentnymi a czwarty to meble o bogatszej formie i konstrukcji, w większości wykonywane z drewna litego.

Z uwagi na naturalną niejednorodność drewna, występowanie wad, podatność na zmiany temperatury i wilgotności otoczenia oraz zróżnicowany skład chemiczny, dobór poszczególnych gatunków drewna podczas projektowania mebli powinien być szczególnie przemyślany i oparty na gruntownej wiedzy o tym materiale. Materiały są bardzo ważne w procesie kształtowania konstrukcji mebli, gdyż to właśnie od ich jakości zależy jakość wyrobu finalnego. Materiał konstrukcyjny ma wpływ nie tylko na wytrzymałość i walory estetyczne mebla, ale także na wymagania użytkowe oraz trwałość wyrobu. Jeszcze u schyłku ubiegłego wieku przewidywano, że drewno aż w 90% zostanie wyparte z meblarstwa przez inne materiały zastępcze – głównie substytuty pochodzenia chemicznego, oraz tworzywa drzewne (płyty wiórowe, płyty MDF itp). Około 80% ogólnego zużycia drewna przez przemysł meblarski to drewno sosny, buka i dębu. Podstawowym czynnikiem determinującym dobór drewna do produkcji mebli i konkretnych elementów konstrukcyjnych muszą być jego właściwości fizykomechaniczne i technologiczne. Zasadnicze znaczenie ma tutaj gęstość drewna, która wpływa bezpośrednio na właściwości mechaniczne. Gęstość ma także związek z walorami użytkowymi mebli. Meble bowiem obok żądanej wytrzymałości i trwałości konstrukcji powinny być lekkie. Innym czynnikiem jest kurczliwość drewna (rezultatem której jest skłonność do pękania i paczienia się drewna), ale ta – ze względu na użytkowanie mebli w stałych warunkach wilgotnościowych – nie odgrywa w gotowych wyrobach większej roli. Barwa i rysunek drewna – choć bardzo często stają się głównym przyczynkiem pozytywnej decyzji o zakupie danego wyrobu – nie powinny mieć większego wpływu na jego zastosowanie, ze względu chociażby na subiektywne metody oceny tych właściwości. Z właściwości technologicznych o przydatności danego gatunku do produkcji mebli decyduje podatność drewna na skrawanie, klejenie, wykończenie materiałami lakierniczymi i dla niektórych zastosowań – także podatność na obróbkę plastyczną. Spośród wszystkich rodzimych gatunków liściastych drewna od lat w meblarstwie najczęściej stosowane jest drewno dębu i buka, natomiast spośród rodzimych gatunków iglastych – drewno sosny oraz świerka.

Na co zwracać uwagę kupując meble z drewna?

Kupując meble z drewna należy przyrzeć się dokładnie konstrukcji. O ile w meblach tzw. szkieletowych (krzesła, stoły) łatwo jest ocenić, czy dany mebel jest wykonany w 100% z drewna (drewno lite lub drewno tzw. klejone), o tyle w meblach skrzyniowych (szafy, kredensy, komody) ściany boczne raczej wykonane są z tworzyw drewnopochodnych oklejonych okleiną sztuczną lub naturalną a jedynie elementy frontowe (drzwi, czoła szuflad) są wykonane z elementów klejonych wykonanych z drewna litego. Jest to jednak częsta praktyka związana z ogromnym wpływem kosztu materiału na ostateczną cenę wyrobu. Jeśli jednak zależy nam na tym, by mebel był wykonany w 100% z drewna naturalnego - należy o to szczegółowo zapytać sprzedawcę. Przy zakupie należy także zwrócić uwagę na wykończenie i trwałość powierzchni.

Podsumowanie

W całej historii rozwoju meblarstwa istniały tendencje do zastępowania drewna różnymi materiałami, w tym tworzywami sztucznymi. Ostatecznie zwyciężył pogląd, że drewna nie da się zastąpić w całości substytutami. Obecnie najcenniejsze meble, o najwyższej jakości to

meble z drewna litego lub z udziałem oklein naturalnych. O tym, że drewno było jest i będzie naszym przyjacielem, przesądzą bardzo korzystne właściwości fizykomechaniczne, technologiczne, estetyczne i zdrowotne drewna.